

L'AVENÇADA

SETMANARI RADICAL-NACIONALISTA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

CARRER DE TRES-LLITS, 3

LA CORRESPONDÈNCIA, AL DIRECTOR

Número, 5 cèntims

ELS TREBALLS ES PUBLIQUEN BAIX
L'EXCLUSIVA RESPONSABILITAT DE
LLURS AUTORS. NO'S TORNEN ELS
ORIGINALS.

ANY I

BARCELONA, 15 DE MAIG DE 1915

NÚM. II

La democràcia i l'ensenyança catalana

L'escola és, sense cap mena de dubte, el fogar més formidable de les promocions d'hommes lliures i patriotes. Certament que en la família es forma ja el caràcter, però a l'escola es fortifica, es nodreix, es rectifica també. En l'escola primària no solament s'aprenen aquelles nocions precises per al viure social, sinó que ella aclareix l'intel·ligència, enrobustint-la, forjant tota una educació essencialíssima.

La base indispensable de les democràcies deuria ser l'escola, entenent aquesta en el seu sentit més extens. Més que'ls verbalismes de mítings, les retòriques i els lirismes que sovint pertorben el normal funcionament, el normal avençar de la societat, deuen atendre's a l'obra, elicàç per excel·lència, de l'institució primària. Els partits democràtics deuen basar la seva existència en una àmplia i forta organització escolar que combati de soca-arrel l'analfabetisme, fins a reduir-lo, fins a fer-lo desaparèixer. És clar que això no és una obra fàcil, però és d'una transcendència enorme.

A Barcelona cal fer molt en aquest sentit. L'ensenyança és pobre i deficient, malgrat els esforços lloables del magisteri públic. Es lluita amb la pobresa de locals, amb la manca d'una sistemàtica organització, amb la poca estabilitat dels alumnes en una mateixa escola, ocasionada aquella per les necessitats familiars i també per la deixadesa dels pares. Manquen escoles i en manquen de bones, perquè així també es logria competir aventajosament amb l'ensenyança menada pels religiosos, els quals, disposant de grans medis, adopten en l'escola una positura de secta que no s'avé amb els ideals moderns que sostenim, i són la base del viure que s'apropa.

Aquesta obra escolar, regeneradora, aquesta obra plena de majestuosa ciutadania, és tant urgent que'l municipi barceloní deuria emprendre-la tot seguit a la nostra ciutat, ja que amb l'Estat cal comptar-hi poc o gens. Seria aquest accionar el més excel·lent dels partits democràtics, i constituiria un triomf esplendorós i d'alta feconditat la persecució afanyosa i entenedida de tal grandios programa.

He titulat aquest article «La democràcia i l'ensenyança catalana» volent significar que aquella no podia subsistir sense l'altra; que tenia una relació íntima amb l'ensenyança catalana. Perquè l'obra democràtica exigeix garanties, clama efectivitat, i l'efectivitat no cal cercar-la per medi de procediments abstractes i apriorístics. Cal que a Catalunya l'ensenyança es dongui en català, perquè d'altra manera l'instrucció es dona a mitges.

No fa molts dies que un mestre públic demanava això des d'un periòdic professional. I no és un mestre sol qui ho diu, sinó tot el magisteri oficial de Catalunya, el qual, reunit en congrés, ho té acordat, que l'ensenyança sigui catalana, y és clar que això no significa pas exclusió d'altres idiomes. Escoles íntegrament catalanes i sostingudes per nacionalistes hi ha a Barcelona i a Catalunya que ensenyen el castellà i altres idiomes. Això és clar, com ho és el que l'escola per a ser tal escola, per a ser fructífera, deuen ser catalana.

Això és lo que imposen els mètodes pedagògics moderns que ningú pot negar. Tal condició de l'escola exigeix l'ensenyança de l'idioma propi, de l'història, de totes les manifestacions del poble on resideix. Al noi—es diu—cal ensenyar-li lo més aprop, lo que més li pertany, lo que més li interessa; i es pot afegir: que cal ensenyar-li no solament en virtut d'una metodologia, sinó perquè així i solament així esdevindrà un bon ciutadà, un home conscient, un element digne d'ell mateix. Una gran vergonya constitueix el que hi hagi catalans que no sàpiguen l'idioma propi i creguin que *Don Pelayo*, per exemple, és un personatge de la història del seu poble, mentre no saben qui és en Fivaller o en Fontanella!

A Catalunya no hi és possible altra escola que l'escola de base catalana. Les escoles avui encara establertes a base de tot lo castellà, a més de que són un obstacle per a la marxa normal de l'ensenyança, representen una invasió, un adormiment de les nostres energies, un despreci dels nostres gloriosos i benaimats atributs.

I la democràcia que exigeix efectivitat, que exigeix lliure funcionament per a avençar sempre, no pot adoptar unaensenyança entorpidora. La democràcia vol la formació de models ciutadans a l'escola, de ciutadans que s'amarin, que sentin la vida del seu poble, per evolucionar-lo amb glòria seva i de la humanitat tota. La democràcia vol la sobirania del poble, i la sobirania no s'obté més que fent funcionar tot l'organisme conforme és, amb aquella virtualitat que feconda noves activitats i crea nous orguens i crea benestar. La sobirania, que és democràcia, és normal funcionar de tot el poble, i funciona anormalment, o sigui regressivament, aquella democràcia que no crea l'escola ben plena de la seva vida; a Catalunya, ben catalana.

F. CULÍ Y VERDAGUER

Lliçó de nacionalisme

Nostre estimat amic en Josep Aladern ha publicat amb aquest mateix títol un bell article en *El Poble Català*, del qual en reproduïm els fragments que van a continuació, puix creiem, com l'amic Aladern, que «lluny de limitar les fronteres del català, deuen tendir a eixamplar-les».

Això si que és fer feina pràctica de nacionalisme. Tot lo demés seràn paraules, paraules, paraules...

«Va durar un bell temps en que els Jocs Florals de Barcelona venien a ésser de fet els Jocs Florals de la Corona Aragonesa, o quan menys de la nacionalitat catalana, car en ells s'hi demanaven composicions escrites en llenguatge del Principat, de València, de Mallorca, del Rosselló i fins de l'Alguer, encara que potser per un oblit res s'hi digués del de la Vall d'Aràn. Ara no, ara les coses van per altre camí, bufen diferents vents, i les composicions que's premien als Jocs Florals ni pot dir-se que siguin escrites en llenguatge del Principat tan solament, sinó exclusivament barcelonines. Ni l'Empordà, ni la plana de Vich, ni el Camp de Tarragona ja les coneixen.

«Lluny de limitar les fronteres del català deuen, doncs, tendir a eixamplar-les, i ara que estem en plena època de reconstitució deuen procurar reunir tots els materials que'ns siguin possibles, com més millor, que com més n'hi hagi més gran podrem fer l'edifici, més rica serà la llengua.

«Qui ha fet la llengua catalana del Renaixement sinó el mallorquí Aguiló, el vigatà Verdaguier, el tarragoní Oller, l'empordanesa Català, el cerdà Bosch de la Trinxeria i els estols que'ls seguiren o precediren?

«No és hora encara de tancar la porta als elements forans, que avui, amb cert menyspreu, se'n diuen ruralistes, car hi ha encara immensos elements constructius per acoblar. Les platges, els camps i les muntanyes de Catalunya guarden encara immensos tresors lexicogràfics per a unir al patrimoni comú.

«No hi ha dubte que un d'aquests tresors més importants es troba en les isolades contrades dels Pirineus, tant en els de la vessant espanyola com en la francesa. Per via d'exemple citaré dos mots. El rossellonès diu *descofat* i *esmanegal*, mots que manquen en nostre llenguatge català. Per expressar aquestes idees que ells expressen amb un sol adjectiu, nosaltres tenim de fer una llarga frase dient: *sense res al cap i en mànecues de camisa*. I com aquests, quants milers de mots no podríem tro-

bar que podrien o podran un dia enriquir la nostra llengua literaria, que després passarà a ésser la del poble?

«Ara manca a escatir si l'aranès pot o deu considerar-se com a català. No falta qui s'hi oposa. Jo crec que sí, encara que, com volen alguns, sigui gascó. Per a mi representa una transició, un lligam, entre'l català i el gascó, i té un gran fons de català pur.

La constitució il·legal de la Diputació de Tarragona

MANIFEST ALS REPUBLICANS DE LA PROVINCIA

Ciudadans:

Dos homes que obtingueren una representació oficial amb vots republicans; dos homes que anaren a la Diputació amb el sufragi de demòcrates, han fet traïció a son partit i a les esperances que posaren en ells sos electors.

Aquests homes, agravant la desllealtat i la deserció, fingiren ésser fidels fins al moment en que cregueren que son delictes, pactat ja i convingut amb anticipació amb nostres adversaris, havia d'ésser descobert. Ho sabeu tots. Borrell i Alimbau, els diputats provincials que senyala l'opinió democràtica amb el dit, havien promès ja als cacics d'aquesta província el seu vot. L'havien promès molt abans de que's parlés de constituir la diputació. Però, fingint ells estar units als republicans, als que eren els seus correligionaris, treballaven per a que aquests es presentessin desunits en la votació del president, amb l'intent de que'ls monàrquics alcancessin més vots. I així, sense que la desllealtat es vegés, el fet del triomf d'un monàrquic es realitzava. Per això fins al moment en que tots els republicans acordaren votar a una sola persona, ells no descobriren son propòsit de votar al que votaren els cacics.

La Diputació de Tarragona, que podria ésser republicana, s'ha constituït, per culpa den Borrell i Alimbau, amb suposada majoria monàrquica. Ha quedat entregada novament per aquest motiu al caciquisme que ha arruïnat a l'Ajuntament; que ha viscut sense suors; que ha fet favors sempre i mai justícia; que ha abandonat tots els serveis; que ha tingut sense sòu els empleats, descuidades les carreteres, sense pa els nens de la Beneficència. Per culpa den Borrell i l'Alimbau, la Diputació de Tarragona ha sigut entregada no als monàrquics, sinó als pitjors; no als que podrien administrar amb tendències polítiques oposades a les nostres, sinó als que sempre, sempre, han administrat malament.

Nosaltres tenim la seguretat de que aquesta constitució de nostra Diputació provincial no prosperarà. Nosaltres tenim la seguretat de que serà anul·lada; de que serà anul·lada per ilegal, per estar constituïda fora de la llei. Però, com la virtut de la llei no basta en un país com el nostre, on la llei es trepitja si no hi ha, en moltes ocasions, una força que la imposi, demanem l'evidència d'aquesta força. Demanem aquesta assamblea, a la qual se us convida a tots els republicans, a tots els que us hagueu sentit ofesos per l'acte realitzat pel senyors Borrell i Alimbau.

Acudiu-hi. Se celebrarà el diumenge pròxim a Tarragona. Acudiu-hi els dels pobles i de la ciutat. Acudiu-hi tots. Amb l'assamblea demostrarem als poders de dalt que no estem disposats a que se'ns prengui un dret que'ns concedeix la llei i ens donen els vots. Amb ella demostrarem als senyors Borrell i

Alimbau que no perteneixen al partit republicà els homes que, com ells, traïcionen, amb dany del país, els compromisos i les virtuts que imposen i que inspiren nostres ideals.

Tarragona, 11 de maig de 1915.

Eduard Calvet, senador; Julià Nougués, diputat a Corts per la circumscripció de Tarragona-Reus-Falset; Jaume Carner, diputat a Corts pel Vendrell; Joan Caballé, diputat a Corts per Gandesa; Marcellí Domingo, diputat a Corts per Tortosa; Antoni Estivill, diputat provincial per Reus; Josep Mestres, Maties Guarro i Artemi Padró, diputats provincials per Valls-Montblanch; Emili Folch, diputat provincial per Tarragona-Vendrell; Marcel Navarro, Alfred Escrivà i Joan Cachot, diputats provincials per Tortosa-Roquetes; Pere Lloret i Magí Isern, diputats provincials per Falset-Gandesa; Manuel Solanes, ex-candidat radical per Falset-Gandesa.

L'assamblea tindrà lloc en el teatre Principal de Tarragona, el diumenge, dia 16, a dos quarts d'onze del matí.

ALL-I-OLI

El provinciano

A Mataró hi havia, per temps enrera—no gaire temps—un minyó adolescent, simpàtic i devot de la poesia. Assajava destrament i prometia; tant, que se n'adonà en Suriñach Senties, plomejador destre. Era de veure com amb tant bona aspra pujava en vies d'esponerositat aquell matoll. Els seus cants, modulats encara amb certa inseguretat, plasqueren i es feren sentir entre'ls rossinyols que galejaven les festes floralesques, hermoses, amb tot i llurs imperfeccions i abusos.

Mes ai!—parodiant la musa popular—que la flaire del llorer primerenc se li'n pujà massa amunt de la cervellera, i en sentí una exagerada freturança i no n'abastà ni una branqueta més. Dissortat! Era de veure com interessava sos esclats tramesos a les lluites poètiques. Quines cartes més tendrívols i sentimentals, però... no hi havia per on agafar ses produccions i... s'enfonsava. Quin desesper, Déu del cel!

Res... una víctima de la precocitat! Se'n baixa a la ciutat comtal i cerca que't cerca camí; truca que't truca per portes; empaïta que l'empaïta coneguts:—Com entrar en una redacció? Sòu? Ca! Res! Un *pase*, quartilles a *granel*, un recó de columna per posar-hi en mostra els fruits de son ingeni. El *pase*, les quartilles, prou... però el recó senyalat per exhibir-se, res... *nones!* Informació crua i vulgar i... prou. Mes, què? No era periodista? Què més?

I sirga que sirga en un diari que naixia tot setmesó; i a copia de tant sirgar, el propietari, que... no hi entén, me li dóna, per santa recomanació, el càrrec de REDACTOR JEFE. ¡Uva! Ja som a Sans. *Adiós*, Mataró! *Adiós*, carrera començada! REDACTOR JEFE! Què s'ha dit!

I ja'l tenim en funcions en el flamant diari, el de las exhibicions. Això d'anar a interviuar a tot Cristo, sempre amb la màquina a la vera, és cosa que vesteix molt. Oh, i ara amb la vinguda den Dato, no s'hi lluï poc el nostre hèroe! Aquella conferència en els salons del govern civil no fou cosa de per riure. I per cert que volent seguir l'imperialisme aristocràtic s'hi està com a càl sogre enfront del president del Concell.

On se'ns llueix de debò és en la secció de *Ecos*. Tot seguit se'ls coneix la procedència. Un dia n'hi havia un que deia textualment:

«Vamos a elogiar la cortina que cubre el

misterio de un nuevo libro. Es blanca y tiene una orla sencilla y un sencillo plafón, en el que triunfa la doliente figura de un amorcillo sin alas. Claras y sencillas letras dicen: «Josep Carner.» «La paraula en el vent.»

«Este libro, tan blanco, tan sencillo, lo hemos dejado en la mesa; queríamos leerlo, pero hemos visto que no teníamos guantes y llevábamos sucias las manos por emborronar cuartillas de periódico.

«Iremos a tomar una ducha, despejaremos la mente del amodorramiento y, lavados y perfumados, desharemos el misterio del blanco libro.»

Què te'n sembla, llegidor? Es hel·lènic pur. Després de la dutxa i del perfum encara li convenia una purga i una lavativa, o un xeringaço, que diem al Clot.

De cosetes aixís ignocentes, que no fan mal, sinó riure, n'és especialista. El seu fort és tractar tot lo més digne de casa de *provinciano*... Aquest terme se l'encasquetà i no hi ha qui li faci retirar del cap de la ploma. D'aquí li vé el sobrenom de *El Provinciano*. O sinó, fixeuvos amb els títols i subtítols que posà a un semi-article: *Antídoto (!) floralesco. Libros. Mi adiós a la fiesta provinciana*. Això fa prometre qui sab lo què, i pobret, fa unes xabacanes peroracions sobre uns quants llibres que ni ha llegit, i vinga ensumar la retranga an en Carner, però no en fan cas, els de la llur colla. I vinga tirar dardells als Jochs Florals. En això es veu el despit que li causà sa tardana entrada al cos de la poesia, d'on per sos propis pecats se'n veu llençat, i no li toca més remei que fer cròniques i *emborronar* quartilles en un castellà lo més *provinciano* del món. Prou li agradaria el den Marquina, el den Muntaner o el de qualsevol altre de sos companys... però són verdes!

Ah! Una altra mania del nostre *provinciano*: la revisió de valors literaris. Com que no se'n cuidés el temps d'aquesta tasca.

El seu fort és cridar i odiar els Jochs Florals. Però no provén d'oferir-li la secretaria dels de Camprosa, perquè renegaria de ses conviccions i ho acceptaria, com acceptà la *Manteneduria* dels que se celebraren en el *Bosque* el passat estiu, organitzats per una colleta d'aprenents de poeta, fent-hi un discurs kolossal. I no se'n donà poc de pisto! Són aixís, aquesta genteta, que tot ho troben *provinciano*. *Adiós*, tu!

BRUT DEL BORN

FLESTOMIES

De llengües

L'altre jorn em va caure damunt un esperantista.

Quan us cau al damunt un esperantista us fa veure, no la seva estrella verda de cinc puntes, sinó totes les estrelles del cel, amb les corresponents puntes i puntetes.

Exactament lo meteix que quan us trepitgen un ull de poll!

Em va caure damunt un esperantista i, naturalment, es va parlar de llengües, començant per les anti-diluvianes, i de la confusió de llengües entre'ls constructors de la torre de Babel.

Per fi—tal com en la guerra es contesta un atac amb un contra-atac,—vaig repel·lir i acabar l'argumentació del petit Zamenhof amb una argumentació en pro de la refusió dels idiomes tant entusiasta com la seva... però amb una petita variant.

—Si, senyor, si! Masses llengües, masses

parles, al món! Amb dues ni hauria prou!

—Dues?

—Si, amic, dues. Es precis tenir una llengua de reserva; és precis que al menys hi hagi una llengüa que tothom la entengui i una altra que hi hagi gran esbart de gent que no la entengui. Sens això no serien possibles els savis. Vostè compren? Vostè sab imaginar-se un savi si no diu coses en una llengua que un hom no entengui? Vostè no sab que'ls capellans, per a agradar a les beatès, han de dir forces coses en llatí—que no entenen,—i que, com més llatí, tinades, i per tant com menys cosa intel·ligible, tant més suculent troben el sermó? Vostè pot imaginar-se un savi, ni un descobriment científic, ni un valor històric, ni un sabor de novitat, sense paraules que no sien les de tothom, les corrents, les mamades de la mare?

—Si... ja és veritat això...

—Doncs, en conclusió: al món no hi hauria d'haver més que dues llengües, però dues. La una...

—L'esperanto!

—No, home, no; la una, *el llatí*. Vostè no em negarà que'l llatí és la llengua que fa més savi; la que dona més color, més valor, més fermesa a qualsevol afirmació. Una afirmació sola és sempre discutible. Un afirmació i un *latinajo* fan, en canvi, un axioma. Quedem, doncs, en que una llengua hauria de ser el llatí, i l'altra...

—L'altra, l'esperanto!

—No, home, no! L'altra el català, que és la mare de totes les llengües, com va descobrir l'Esteve Suñol, que en pau descansi!

—Primer que l'esperanto?

—Si, home, si. Primer que l'esperanto! I encara, primer que l'esperanto..., la llengüa de badella.

MOSSEN DOBA

ECOS DE LA GRAN GUERRA

El "busitania" a fons

L'hermós transatlàntic «Lusitania», veritable palau flotant, de la companyia Cunard Line, ha sigut torpedejat i tirat a fons per un submarí alemany, a l'altura del cap de Kinsale, al sur d'Irlanda.

El fet ocorregué a vuit milles de la costa britànica, i a les dugues i trenta-tres minuts de la tarda.

El «Lusitania» portava a bord 685 tripulants, 361 passatgers de tercera classe, 662 de segona i 290 de primera, o sigui un total, entre passatgers i tripulants, de 1978 persones.

Entre ells hi figurava el famós milionari Jordi Vanderbilt i el conegut financier mister Pearson, morint tots dos en la catàstrofe.

L'atac es produí, en efecte, ràpid i decisiu, sense que l'hermós transatlàntic pogués evitar l'agressió.

Sols vint minuts permanesqué el «Lusitania» a flor d'aigua després d'esser torpedejat.

El «Lusitania» fou botat el 7 de juny de 1906, i com el «Mauritania», de la mateixa companyia, era un dels millors i més luxosos transatlàntics, destinats a la navegació entre Anglaterra i els Estats Units.

Desplaçava 31.550 tonelades—388 menys que'l «Mauritania»—i tenia 785 peus anglesos d'eslora, 88 de màniga i 77 de puntal.

Les seves màquines, amb turbines d'expansió combinada, desenrotllaven una força de 70.000 cavalls, movent quatre hèlixs i obtenint una velocitat de 25 milles.

Posséia allotjament per a 550 pasatgers de primera classe, 500 de segona i 1.300 de terce-

ra; la seva tripulació ascendia a 800 homes; de manera que podia transportar més de 3.000 persones.

El «Lusitania» arribà a fer una travessia en quatre dies, quinze hores i cinquanta-dos minuts, arribant a fer, en una singladura, un recorregut de 666 milles. Aquest *record* sols fou batut pel «Mauritania».

La companyia Cunard, propietaria del vaixell perdut, es constituí en 1840, i amb son primer vapor, «Britania», feia el viatge de Liverpool a Nova-York en catorze dies i vuit hores, o sigui amb una velocitat de vuit milles i mitja per hora.

Ademés d'aquesta línia transatlàntica, en té organitzada una altra, de Liverpool a Boston, i una altra entre Anglaterra i la Mediterrània.

La seva flota passa de 20 grans vapors, i compta amb una subvenció anyal del govern anglès de 150.000 lliures esterlines.

El cap o promontori de Kinsale—lloc on ha ocorregut el sinistre—és troba a la costa sud-est d'Irlanda, tocant a la badia del mateix nom, i abans de l'entrada al canal de Sant Jordi, que separa la susdita illa de la d'Anglaterra.

Distà 30 kilometres de l'entrada de la gran badia on se troben els ports de Cork i de Oenstown, punt d'escala dels vapors de les línies transatlàntiques, per a deixar o recullir passatgers i correspondència.

Aquest nou acte de pirateria realitzat pels submarins alemanys, que cap consciència honorada podrà, no ja aprovar, sinó ni tant sols justificar o excusar, ha sublevat a tot el món; a tot el món menys a nostres carlins, bessons espiritualment dels alemanys, com ells ferotges, com ells desanimats.

Tant a Anglaterra com als Estats Units la indignació que ha produït el vandàlic succés és enorme. A Nort-Amèrica són grosses i importants les manifestacions que's fan en pro d'una intervenció, i que posen a Mr. Wilson en una situació apurada.

Com a reflexe de lo que diuen els nortamericans transcrivim l'opinió de Mr. Sharp Williams:

«Cal obligar als alemanys a conformar-se amb el dret de gents, que prescriu que'ls bel·ligerants estàn obligats a fer la visita d'un vaixell mercant qualsevol, abans de poder esfondrar-lo, cosa que no és lícita sinó després de COMPROVAR que'l vaixell ha mancat a les lleis de neutralitat, i després d'adoptar les precaucions necessaries PER A SALVAR LES VIDES dels no combatents. Davant la inferiorització de l'acció alemanya que suposen actes com el del «Lusitania» i l'ús de fumeres asfixiants—imitació rencuniosa de certs perills monstruosos i excepcionals de la natura irresponsable—cal demanar al poble que compta amb fets tant bells com la tasca de l'Emden o la batalla dels llaes Masurians, si la nova llegenda de la senyera alemanya és la paraula Desesperació.»

L'Anatole France als russos

El príncep de les lletres modernes, el gran Anatole France, ha dirigit als seus amics de Rússia una magnífica carta. La publica el periòdic rus *Nodosti*, la reproduïx la premsa francesa i, en català, diu aixís:

«Amics:

«Aquesta guerra, que no hem volgut, la conduïrem fins a la fi. Proseguïrem la nostra obra, benefactora i terrible a la vegada, fins a sa completa realització, fins a l'absoluta destrucció de la potència militar d'Alemanya.

«Estimem massa la pau per a sofrir-la in-

certa, falsa o dèbil: la volem gran, forta, segura en sos elevats i eterns destins. Ho he dit des del començament de la guerra: La pau, aquesta pau tant estimada, tant preciosa, no pot ni deü ser invocada ni desitjada sense abans haver preparat el regnat august del dret, abans haver aniquilat les forces d'opressió que pesen sobre Europa des de fa un quart de segle. Fins aleshores no devem parlar més que per la boca del nostres canons.

«Que no morin en và tants hèroes! La nostra hora, la de la Justícia, s'apropa. La Llibertat està amb nosaltres; el seu triomf és cert.

«ANATOLE FRANCE»

CARNET D'ART

No mirem prim. Afegim-hi una s per a que poguem parlar avui d'arts: les que s'ensenyen a les escoles d'aquest nom.

Molt dignes d'alabança són els esforços i l'atenció que les corporacions municipals dediquen a aquests organismes fomentadors de la cultura pública, comprenent la importància que tenen pel profit incalculable que la seva actuació pot, sens dubte, proporcionar a la gran família obrera, mereixedora, per molts conceptes, d'aquells esforços i d'aquelles atencions. Fòra injust no reconèixer la valiosa i entusiasta col·laboració dels honorables regidors a la incansable tasca dels abnegats professors que integren els respectius claustres de les quatre Escoles d'Arts que funcionen actualment a Barcelona. Per a tenir-ne el convenciment cal visitar, per exemple, la del districte desè, al carrer del Bogatell, a on la corporació municipal no hi ha regatejat el terreny edificat, ni la construcció de l'edifici, ni el moderníssim material fixe disposat per a la còmoda i fàcil instal·lació dels tres-cents trenta alumnes d'ambdós sexes que poden ingressar-hi i que enguany hi han sigut matriculats.

Però és precis que l'Ajuntament perseveri i no deixi de preocupar-se de la deguda orientació educativa i de la actuació pràctica d'aquestes escoles. Molt s'ha fet com a preludi a l'obra cultural que'l municipi es proposa realitzar. Convé embestir i anar endavant. Es precis facilitar a aquests organismes d'instrucció pública el material d'ensenyança complet i apropiat a les diverses assignatures que hi estudién els alumnes.

Nosaltres sabem de *bona tinta* que aquest servei, a les escoles, devé un bon troç deficient. A les assignatures de Química, Física i Mecànica, per exemple, els llibres, les fórmules i les explicacions hipotètiques dels mestres hi sobren si hi falten drogues, substancies, alambins i aparells, còssos de maquinaria i realitats d'experimentació, vives, manejables, per aconseguir les resolucions pràctiques dels problemes exposats i el convenciment dels alumnes per conducte de comprovacions analítiques o funcionals. I lo mateix que a les de caràcter tècnic-industrial, s'han d'atendre les assignatures artístiques, com ho són les de dibuix, pintura i lavors decoratives, on, més que models gravats i estampetes copiables hi falta renovació constant de models de guix: figura de l'art antic, motllos de fulles, de flors, animals, motius arquitectònics i d'ornamentació; aucells i insectes dissecats, i també models naturals de la figura humana, de peixos, de vegetals, flors i fruites, i, finalment, medis suficients per a realitzar les excursions d'estudi en dies festius a les platges i muntanyes veïnes.

Per a l'adquisició i sosteniment de tot això, el pressupost municipal ordinari senyala mil pessetes anyals per als gastos, inclús els de secretaria, reparacions i de llimpiesa. Amb lo que deixen aquests gastos és impossible proveir de material adequat a la importància d'una Escola d'Art que ensenya quinze assignatures, repartides entre més tres-cents alumnes matriculats.

Un altre dia que'ns vagui continuarem.

JOAN LLOPART

En Juli Delpont

Aquest notable literat rossellonès ens ha enviat una postal que gustosíssims reproduim:

«Molt senyor meu i apreciat company. M'han vingut a les mans los darrers números de L'AVENÇADA; i vinc a vos donar les gracies per als vostres bons sentiments a favor de França i per a la simpatia que me demostreu.

«Aquesta penosa passada encara serà llarga... romanguen animosos... I vinguda la victòria, nos tornarem trobar, per a agermanar Catalunya i el Rosselló!

«I de totes maneres, creieu-me, molt senyor meu, lo vostre bon servidor a Rosselló,

J. DELPONT»

Crònica de teatres

De Teatre Català

El Foment del Teatre Català està donant fa dies un encoratjador exemple de la perseverancia amb que s'han d'estimular i enrobustir els elements que han d'assegurar la vida de la nostra dramàtica nacional.

Aquest cicle històric de comèdia catalana que ha organitzat en l'«Auditorium», i del qual tant s'ha ocupat la premsa diària de tots els matisos, té aquesta plausible significació.

No creiem que constitueixi un motiu decisiu per a la restauració del nostre teatre.

El lloc, l'espaiada periodicitat de les representacions i àdhuc la valor intrínsecament artística de les meteixes, no teneñ el poder d'aquesta profunda eficacia.

Ademés, el teatre, per a existir amb la força i plenitud degudes, necessita l'escalf d'una vida social adequada que potser avui no existeix a Catalunya.

Però l'obra de la benemèrita entitat va directament encaminada a la conservació i enfortiment dels factors que hauràn d'ajudar al nostre teatre en el moment de la seva nova aparició.

I això és d'una importància extraordinaria.

El valor de la tradició que demà trobarem en aquestes obres que avui formen aqueix cicle històric haurà d'encaminar saludablement els passos de la nova època.

Evitar que s'interrompi la vida del teatre català amb un parèntesi massa llarg és quasi salvar-lo de la mort.

Aquests són el fruits que gosarem de semblant empresa, i amb ells els que va conreuant l'altra entitat consoblant a aquesta: l'Associació Catalana d'Art Dramàtic.

L'any passat, mercès a la seva acció, va ajudar a la construcció de l'elegantíssim «Auditorium», que és, avui per avui, una de les millors sales teatrals de Barcelona.

Va contribuir al seu sosteniment amb la se-

rie de funcions donades per ella en aquell local, i va facilitar l'estrena d'algunes obres inèdites que potser avui encara serien inconegudes.

Va iniciar el concurs de les classes aristocràtiques al teatre català, del qual n'estaven sistemàticament allunyades.

Darrerament va formular un important projecte de construcció d'un edifici exprés per a Teatre Català, que va esser ben acullit en principi pel nostre ajuntament i que està a punt d'esser presentat en forma oficial.

Ara està a punt d'empendre una activa campanya de propaganda, que pot revestir un gros interès de curiositat històrica i literària.

I aquests dies, d'acord amb el Foment del Teatre Català, s'ha dirigit a l'alcalde una instància demanant l'arreglament i embelliment del teatre Principal.

Els nostres lectors coneixen les raons en que fonamenta la petició per haver-se publicat en els diaris el text de la sol·licitut, i hauràn notat que a la noble intenció del respecte que li inspira el vell hostatge de la nostra dramàtica hi afegeix una garantia per al seu avenir, la qual pot esser fructífera en resultats positius.

Les entitats de que venim parlant demanen que a canvi d'aquestes reformes s'exigeixi a l'arrendatari del coliseu un mínim de condicions artístiques que facilitin el gloriós devenir del teatre de Catalunya.

Ja sabem que això tampoc és cap element decisiu per a la finalitat patriòtica que's persegueix, però tenim la certesa de que ha d'ajudar-hi amb la major eficacia.

Proporcionar al públic un lloc còmode i elegant per a les representacions de Teatre Català es dotar a aquest de gran part dels factors que han d'atraure a aquell.

Aconseguir que en aquestes representacions es respecti la veritat històrica, es cuidi com cal la *mise en scène*, s'aprofiti la col·laboració dels millors actors i se sol·liciti la dels bons autors, és realment donar-li sava y ferro ben acceptable per al públic.

Avui les coses no s'aguanten per l'entusiasme creador d'altres temps.

Han de posseir valor i consistencia propies independents dels sentimentalismes que les enlairen sense raó.

La crisi que encara sofreixen moltes de les coses de Catalunya que en temps de plèthora catalanista gosaven de fortitut, ve de que no s'han sapigut adaptar a les necessitats i a les exigencies dels temps.

Els que ho saben fer, triomfen, i amb més solidesa que mai.

Potser en aquells temps, amb tots els sorollosos entusiasmes que'ls caracteritzaven, no s'haurien sostingut amb la base d'avui empreses editorials com la de l'edició popular de les obres de mossèn Jacinto Verdaguer, la *Il·lustració Catalana*, les edicions den Pin i Soler del humanistes del Renaixement, etcètera.

Es que la solvencia que avui tenen aquestes obres està únicament en llur valor positiu i en llur acondicionament a la situació del mercat, mentres que abans en tenien prou amb una etiqueta catalanista per a passar sense pagar drets.

A això van les societats esmentades, atenent alhora als múltiples aspectes que en aquest sentit té llur feina.

Sabem que les persones posades als llocs directius de la ciutat han acullit amb la major complacencia la iniciativa que darrerament els han exposat aquelles.

Sabem també que al trasplantar-la a la realitat és fàcil que's converteixi en una obra encara més gran i més durable.

No mes cal que als entusiasmes despertats en aquelles il·lustres personalitats s'hi ajunti el de l'opinió pública.

SUPER

Les males llengües diuen...

Un diàleg, quasi platonian, d'aquells que comenta amb tanta modestia com suficiencia en Pere Corominas:

—Sembla, doncs, un fet la constitució del nou partit Bloc Autonomista Republicà.

—Sembla...

—Diuen que serà un gran partit.

—Diuen...

—Un partit d'ideals, no més que d'ideals.

—Si, si...

—D'unió de tots els republicans i de germanor.

—Es son procediment. Tal volta seria millor que'ls senyors del novell Bloc se sumessin a alguns dels partits republicans ja constituïts.

—Seria millor.

—Fer un nou partit jo diria que vol dir una nova font de dissensions i de desavinences, no pas d'unions.

—Si que ho vol dir.

—Però tal volta anem errats. Hi ha molts savis al novell partit.

—Si que n'hi han, de savis.

—En Layret, en Domingo, en Valentí, en Pinilla.

—Ah!

—En Bartardas, en Marsà, en Puigpiqué...

—Oh!

—En Sebio Corominas, en Torruella...

—Tira peixet!

Don Claudencio Martínez del Corral, en Condó...

—Ave María Puríssima!

—En Roca i Roca...

—Alias la *Crema dels convents*.

—En Guillermo López...

—O la *Hidrofobia barcelonina*.

—En Lletget... fill...

—Estic espatarrat.

—El novell partit és desinteressat. No vol actes de diputat ni de regidor, ni de diputat provincial.

—Com don Melquíades.

—Tampoc vol estridencies, ni intransigencies.

—Com don Melquíades.

—Vol pau, serenitat, germanor.

—Com don Melquíades.

—Vol la patria espanyola, la Catalunya ben catalana, la democracia espiritual i la república sensata, equilibrada i savia.

—La Lliga li fa mal perquè és massa estreta.

Turó Park

Esplèndids jardins
Grans atraccions
Pròxima obertura

—Ja!
 —Però si s'eixampla, si s'eixampla, hi posarà la cama.
 —Tot això sembla unes farinetes de les que fa en Junoy.
 —Potser si que hi ha donat una remenada, don Emili.
 —Ah! En Millàn, noi, també se'n fa.
 —Aixís està salvat.
 —I l'Isart Bula, i en Bo i Singla.
 —I en Forcada?
 —No ho sab ben bé del cert, encara.

• —Em sembla que'l novell partit està menaçat d'un greu perill.
 —Si, de morir d'un empaig de sabiduria.
 —És clar!

***

El senyor Boladeres està molt satisfet. Ha vist el rei, ha vist en Dato, ha vist en Sánchez Guerra... i ha vist com una tonteria pot fer perdre a un home lleuger la estimada vara que...—ai Déu meu!—ja no torna a florir.

Actuació republicana

L'Aplec de Constantí

Diumenge passat se celebrà a Constantí la tradicional «Favetada republicana», consistent en un aplec, que's vegé concorregudíssim.

En el míting hi prengueren part en Cavallé Franquet, en Nicolau Juncosa, l'Emili Folch, en Pere Lloré, l'Antoni Estivill, en Josep Mestres, en Ribera Rovira, en Mir i Miró, en Marcell Domingo i en Julià Nougués.

Tots els oradors foren molt aplaudits, regnant entusiasme.

Joventut del Casal d'U. F. N. R. del Districte V

La Joventut del Casal d'U. F. N. R. del districte V, com havíem anunciat, va inaugurar el saló d'actes amb un lluit ball d'orquestra, donant un aspecte altament simpàtic les moltes senyorettes ricament habillades que honoraven dignament aquesta novella Joventut, les quals varen ésser obsequiades pels socis amb hermosos rams de flors.

Festa de la Flor

Demà diumenge, i organitzada per la Agrupació de Beneficència del Partit Radical, secundant la iniciativa del nostre quefe, tindrà lloc al Passeig de Gràcia la Festa de la Flor a benefici dels orfes belgues.

Es d'esperar que'l més complet èxit coroni aquesta obra de pau i d'amor, i que Barcelona tota, oint sols els consells del seu cor generós, sempre disposat a remeiar tristesses, acudi al socors d'aquests pobres infants que, per tot patrimoni a la terra, sols posseeixen avui l'honor que'ls seus pares els llegaren al morir per la seva patria, la noble i heroica Bèlgica.

A la crida han respost ja distingides senyorettes i les principals artistes que actuen en els coliseus i sales d'espectacles de la capital. Totes elles posaran a contribució la màgica de la seva bellesa i la bondat de la seva ànima en pro dels infelïços orfes.

Donat lo humanitari de la idea, esperem que la Festa de la Flor sigui una nova manifesta-

ció de la cultura i filantropia de l'hermosa ciutat de Barcelona.

Festival

La Joventut Vanguardia Radical, de la Barceloneta, ha organitzat per a aquesta nit, a les deu, un festival a benefici del chor «El Látigo», d'aquesta Joventut.

El programa és com segueix:

Primera part: La comedia catalana *A la prevenció*, i el monòleg *La huelga de los herreros*. Segona part: Simfonia. Duos de *El reloj de Lucerna* i *La conquista de Madrid*, pels senyors Barbarà (tenor) i Lloberas (barítono). Els chors «L'Estaca» i «El Látigo», amb acompanyament d'un quintet i sots la direcció de son mestre senyor Font, cantaran diverses composicions.

Acabarà la vetllada amb un ball de societat.

El senyor Mir i Miró

Amb motiu de les properes festes de Lleida, el quefe de la minoria radical de la Diputació i del radicals lleidatans, nostre estimat amic senyor Mir i Miró, marxarà a la susdita població a l'objecte de constituir la junta provincial del partit, en qual organisme hi haurà dos representants de cada un dels districtes judicials de la provincia.

Sembla que acompanyarà al senyor Mir el senyor Borjas Ruíz.

Nova directiva

La entitat del districte vuitè Vida Radical ha constituït la seva junta directiva en la següent forma: president, Hermengol Basi; vice-president, Silvestre Sáez; secretari, Marià Rodés; vice-secretari, Ramón Febrés; comptador, Tomàs Ferrando; tresorer, Lluís Redondó; vice-tresorer, Antoni Quintillà; vocals, Pere Moras i Albert Ferrer; suplents, Francisco Ramóneda i Pere Madurell.

Conferència a Balaguer

Aviat donarà una conferència en el Centre Nacionalista Català de Balaguer don Pere Corominas, a qui acompanyarà en l'esmentat acte el diputat per aquell districte don Felip Rodés.

Las corridas de toros no son sino escuela de embrutecimiento. Allá corre el pueblo a desatarse en los más soeces improperios y los ultrajes más indignos. No respeta ni a los que lidian ni a la autoridad que preside. Goza y se embriaga con la sangre, y aquel tiene por mejor toro que más picadores derriba, más caballos deja tendidos en la arena y más en peligro pone a los gladiadores. Ninguna piedad siente por los caballos que se llevan vendidos a la muerte; ninguna repugnancia, ni

aun viéndolos que pisan sus propios intestinos.

No sentimientos nobles despiertan en el pueblo las corridas de toros; sí bajos y feroces instintos, que harto frecuentemente le llevan a resolver por la navaja sus pendencias; no palabras le inspiran de consideración para sus semejantes, sino voces de infamia y vilipendio.

F. PI Y MARGALL

SPORTS

Ciclisme

FESTA DEL PEDAL

Ha tingut lloc a la vila d'Argentona la Festa del Pedal, que fou una veritable manifestació de la predilecció que compta tant simpàtic deport entre'ls nostres sportsmen.

Foren nombrosíssims els ciclistes de Catalunya que's traslladaren a la pintoresca vila, acomplint-se el programa sense que, afortunadament, cap incident pertorbés la alegria de la festa.

A la tarda, set corredors es disputaren la Copa Solé, que fou guanyada per en Guinovart, qui efectuà un recorregut de 15 kilòmetres en 30 minuts.

Al cap-vespre els excursionistes retornaren a ses respectives poblacions, plens de satisfacció per l'èxit de la festa i amb l'esperança de veure's novament agrupats el pròxim any, la festa del qual desitgem que no desmereixi del present.

DIVERSES

Per als mesos de maig i juny s'anuncien un gran nombre de curses.

Entre les assenyalades hi han la dels 200 kilòmetres, Copa I. V. E., Copa Sanromà, Hostalric, i moltes altres en projecte. Tot lo qual fa preveure una emocionant temporada ciclista.

Foot-Ball

CAMPIONAT D'ESPANYA

Segueixen guanyant els bascs a Biscaia. El diumenge de l'altra setmana, a Irún, es disputaren el campionat d'Espanya l'Espanyol, de Barcelona, i l'Atlètic, de Bilbao, vencent aquest per cinc goals.

El vencedor presentava l'equip complet; l'acompanyava tot un públic apassionat, jutge simpatitzant, i camp d'erba. Els nostres jugaven amb l'equip incomplet, contra la majoria del públic, i jutjats per un senyor que als quatre minuts de començat el match els castigà injustament amb un penalty.

Després de dir tot lo que antecedeix, deixo al bon criteri del llegidor els comentaris que li mereixi l'èxit (!) del Atlètic de Bilbao.

SELECCIÓ CASTELLANA CONTRA CATALANA

Con ja hauràn llegit per medi de la premsa diària, el dilluns passat tingué lloc a Madrid el primer partit del concurs «Copa Príncep d'Astúries» entre la Selecció Castellana i la Catalana, vencent els nostres compatriotes per dos goals a un els altres.

Segons les incoherents i confoses ressenyes que del match donaven els periòdics madrilenys, que's veu que no més coneixen *el arte y la ciencia de las verónicas* i *molinetes*, havien d'haver guanyat els castellans per sis, vuit o deu goals. (No ve d'un.)

Els xicots *matritentes* jogaren molt bé, dominant sempre, però, oh desgracia!, quan eren enfront de la xarxa catalana, o els parava els shoots el nostre porter, o els interceptaven la pilota els defenses.

Deixem apart els cronistes madrilenys, i parlem dels jugadors ídem.

Per ells tota la nostra admiració, ja que l'haver perdut per un goal, lluitant contra Selecció Catalana, representa una victòria moral, tenint en compte l'esforç que representa jugar amb constancia entremig d'un poble hostil a tot espectacle que no siguin toros.

Felicitem-los.

SELECCIÓ CATALANA CONTRA SELECCIÓ BASCA

Aquest match, jogat també a Madrid, amb motiu de la Copa Príncep, el passat dimecres, donà la victòria al equip basc, per un goal.

De dit partit no podem fer-ne comentaris perquè els detalls que'n tenim són incomplets. Ho farem la prop-venienta setmana. Per avui sols hem de fer present el nostre sentiment a aquells bascs que còndidament creuen que'ls seus jugadors han de menjar-s'ho tot.

El resultat d'aquest match és el començament d'una sèrie de desenganys que'ls faràn sofrir els futbolistes catalans als ignocentament il·lusionats del nord.

DIADA DEPORTIVA A HOSTALRIC

Per als dies 23 i 24 d'aquest mes estàn anunciades unes importants festes deportives a la pintoresca vila d'Hostalric.

Hi haurà diverses carreres de ciclisme, futbol, pedestrisme, etc., etc.

Es repartiran gran nombre de premis de tota mena: copes, medalles, objectes d'art i altres en metàl·lic.

No dubtem que en la «Diada deportiva» es reuniran a Hostalric la majoria dels sportsmen de Catalunya.

Vegi nostra felicitació al Grop Sport de dita vila, iniciador i organitzador de tant atractiva i simpàtica festa.

ACCIÓ NOBLE

Per a la viuda i fills den Tarrida del Marmol

Firmat per William Archer, P. Campbell, W. Heaford, A. Lych, J. Mecabe, J. Ramay Macdonade, E. Malatesta Sorgue i G. H. B. Ward, s'ha publicat a Anglaterra una crida als homes de cor noble i generós, als homes d'idees progressives i als amics, en fi, de fer quelcom que contribueixi a aliviar la aflictiva situació de la viuda i fills de l'home que consagrà la seva vida, la seva força i el seu talent al servei dels sants ideals d'emancipació i llibertat: Tarrida del Marmol.

El document diu textualment:

«La mort del professor Ferràn Tarrida del Marmol priva a moltes causes d'un partidari generós, a la ciència d'un treballador entusiasta, als seus amics d'un cor amant; i a la humanitat d'un dels seus fills més dignes.

«Fou la seva vida d'abnegació exemplar per a tots. Fill d'una família rica i dotat, des de molt petit, d'un cervell poderós, pogué, d'haver-ho volgut, haver aspirat a una altra posició en la societat i a un benestar material que hauria fet innecessaria aquesta crida. Però la seva gran característica fou la sensibilitat als sofriments dels demés. Dedicà la seva vida a aliviar aquests sofriments. Els humils, sobre tot, tenien en ell un defensor vigorós.

«Ens dirigim als creients en les moltes causes que ell patrocina i a aquells amics que'l conegueren i estimaren, per a que mostrin la seva estimació fent quelcom per la viuda i fills que ha deixat darrera seu. No podem tornar aquest espòs carinyós i pare amant, però podem fer quelcom en prova de que els que'l conegueren i l'apreciaren admiren l'obra de la seva vida.»

Es de creure que a Catalunya els homes de consciència recta, els que sentin batre en els seus pits els mateixos anhels que en vida sentí aquell mort il·lustre i incansable lluitador, s'associaran al susdit manifest i faràn lo que calgui per a aminorar la penuria de la viuda inconsolable i del infants, víctimes de les desigualtats i injustícies socials, combatudes amb tant desinterès per son digne espòs i pare.

DE TOT-ARREU

Xifres terribles

Suposant que la guerra actual duri un any, interessant un total de 20 a 22 mil·lions d'homes, calculant la mortandat en un 5 per 100, aproximadament, dels combatents, resultaria un total d'un mil·lió a 1.200.000 homes perduts sense remei. Però ademés s'ha de tenir en compte que són sempre numerosíssimes les defuncions per malalties en temps de guerra. N'hi ha prou amb dir que en 1871 la verola, importada pels presoners francesos, causà a Prússia 128.000 morts; això és, el triple dels que ocasionaren les batalles. Veritat és que des d'un punt de vista demogràfic tals xifres són menys espantoses de lo que apareixen a molts sentiments humanitaris. Solament Rússia, en efecte, té cada any un excés d'un mil·lió i mig de naixements sobre les defuncions.

Els socialistes del kaiser

Segons un telegrama de Berlín, els periòdics alemanys publiquen extractes d'un discurs que'l diputat socialista Scheidemann ha pronunciat a Noremberg, i que atrau fortament l'atenció.

Diu l'orador:

«Nosaltres, els socialistes, desitgem una pau duradora que'ns permeti rependre les relacions amistoses amb els pobles contra'ls quals estem actualment en guerra.

«Nostre fi deü ser procurar la seguretat del nostre país i fer que pugui pendre part en la competència comercial del mercat del món.»

Després de fer alguna al·lusió a la valentia de les tropes alemanyes, Mr. Scheidemann, continuà en aquests termes:

«A pesar del nombre de nostres enemics, em sembla impossible la conquesta d'Alemanya per la força de les armes.

«Devem mantenir-nos fermes i no permetre que'ns sigui imposada la pau sitiament-nos per fam, encara que tinguem de sofrir privacions inevitables.

«La nostra feina no ha acabat encara; per consegüent, no podem parlar tampoc de pau.

«Tot home intel·ligent prefereix arribar a la pau demà millor que un altre dia. Però no podem declarar, no obstant, que estem disposats a caure de genolls i a arribar a una pau sense conseqüències.»

L'assalt suprem de Przemysl

El corresponsal del *Daily Mail* telegrafia al seu periòdic lo que un oficial li ha dit referent a l'últim assalt de Przemysl, i que fou el que determinà la seva rendició, puix la ciutat no capitulà sinó quan ja els seus assaltants anaven a invadir els carrers.

«Era un infern—ha dit l'oficial que va pendre part en l'atac.—Els canons tronaven sens descans. Tota la nit del dissabte al diumenge el combat fou violentíssim, però des de les set de la nit els canons dels forts estaven quasi tots reduïts al silenci.

«Al diumenge al matí gran nombre de forts cremaven. Cada vegada que'ls austriacs lograven de nou montar els seus canons i rependre el foc, les bateries russes llençaven damunt d'ells tal pluja d'obusos, que havien de suspendre el tir. Les guarnicions dels forts, comprenent que tota resistència era inútil, demanaven instruccions al comandant general, Kusmanek. Aquest contestava sempre: Morir en vostres llocs!

«El diumenge a la nit tota la cintura exterior de la ciutat estava en nostre poder.

«Durant la nit l'incendi dels forts ho il·luminava tot de vermell.

«A cada moment se sentien tremendes explosions.

«Era que l'enemic feia explotar les municions que encara li quedaven.

«Al quartel de cavalleria s'hi desenrotllà una escena terrible: 500 cavalls foren sacrificats a trets.

«Es tiraren canons al riu, es cremaren aeroplans i es volaren els ponts del San i el Vikkof.

«Al dilluns, a les quatre de la matinada, els russos iniciaren l'assalt als forts interiors. Fou un impuls espontani dels soldats que'ls oficials no pogueren contenir.

«No hi hagué més remei que seguir-los.

«El resultat d'ell fou que a les cinc del matí l'enemic arborava bandera blanca damunt l'estació meteorològica, l'edifici més alt de Przemysl.

«Poc després, el quefe d'estat major austriac, amb alguns oficials, es dirigia en automòbil a Medika, on estava el general Selivanof i el seu estat major.

«Passà un moment bastant llarg. Després, un oficial austriac tornà molt pensatiu. La diputació de que formava part havia hagut d'acceptar una capitulació sense condicions, i els seus companys havien quedat allí en penyora.

«Immediatament després l'estat major rus es dirigí a cavall a la ciutat, i a dos quarts de nou entrava en ella el primer destacament de tropes.

«Quan es vegeren dintre, els russos s'agenollaren, es tregueren els cascos i es posaren a cantar l'himne *Deu salvi al zar*.»

Els badres del mar

Els vaixells que ha destruït el corsari alemany «Prinz Eitel Friedrich», darrerament internat a Norfolk, són els següents:

«Pierre Loti», barco de vela francès, de 2.106 tonelades, i el veler rus, de 1.315, «Isabel Brown», tirats a fons el 27 de gener. L'ensendemà tirà a fons els velers francesos «Jean», de 2.207 tonelades, i «Javosbren», de 2.196, i l'americà, de 3.374, «William P. Frye».

El 12 de febrer destruï o l'«Invercoe», vaixell de vela anglès, de 1.421 tonelades; el 18, el vapor de la mateixa nacionalitat, de 3.605 tonelades, «Mary Ada Short»; el 19, el vapor francès «Floride», de 6.629 tonelades; el 20, el vapor anglès, de 3.630 tonelades, «Willerby» i el veler d'igual bandera «Kildaton», de 1.781 tonelades.

I després d'això encara hi ha qui vol que reverenciem la *kultura* alemanya?

En Liebkecht y la guerra

En una de les darreres sessions del Reichstag, que fou sorollosa i acabà en tumulte, el diputat socialista Liebkecht protestà contra la guerra, tenint paraules d'agra censura per a l'alt comandament.

Però es veu que a Alemanya el dret dels diputats a ocupar-se de les coses que d'una manera tant vital i tant directa interessan al país és molt relatiu, per quant en Liebkecht, que

Instal·lacions elèctriques. Il·luminacions decoratives. Lampisteria en general. Dinamos, electre-motors, telefons, timbres, para-llamps, ascensors, material elèctric, etc.

J. Jorge Vinaixa i C.^a

Oficines: Diputació, 168, pral., 2.^a

Taller: Villarroel, 57, tda.

és soldat de la *Landsturm*, ha estat enviat a Lorena.

Bonica manera té de desfer-se dels adversaris, el kaiser!

Els fronts de combat de la gran guerra

Segons diu *Le Matin*, les tropes franceses omplen una línia de 870 kilòmetres de llargada; les angleses, 50; les belgues, 28; les russes, 1.370; i les servies i montenegrines, 350, o sigui, en conjunt, una llargada de 2.668 kilòmetres, extensió que mai ha registrat l'història de les guerres.

NOVES

Amb motiu de complir-se el segon aniversari de la mort del malhaurat periodista Lluís Morote, l'Ateneu Enciclopèdic Popular col·locà el seu retrat al local de la meteixa.

L'acte fou breu i senzill. Es donà compte de l'acord pres unànimament en junta general. Es llegiren una semblança enviada per don Baldomer Argente, i el president de l'Ateneu Enciclopèdic, senyor Sucre, contà, amb frases sentides de profunda afecte, algunes anècdotes de l'homenatjat, que contribuïren a patentitzar al públic que acudí el caràcter de la obra i el temperament personalíssim del plorat mestre.

Foren molt celebrades unes cartes escrites per en Morote arran de la vaga de ferroviaris i de l'assassinat den Canalejas.

***

Nostre estimat amic el regidor senyor Mesa ens prega fem públic que les entitats, corpora-

cions, centres, casinos, cafès, societats, ateneus, escoles públiques i particulars, col·legis, asils, hospitals, fondes, etc., etc., d'aquesta capital que no hagin rebut i desitgin el cartell sanitari contra la propagació de les mosques i de les malalties de que són vehícol, que ha fet imprimir nostre ajuntament, es dirigeixin a l'expressat senyor Mesa, en el negociat municipal de Beneficència, Instrucció i Sanitat.

***

No és cert, com ha assegurat algún diari, que en Santiago Rusiñol hagi cedit l'import del premi Fastenrath als belgues víctimes de la guerra.

***

El gran filòleg Pompeu Fabra està treballant en la confecció d'una nova obra que serà, probablement, retolada *Ortografia Nacional Catalana*.

***

Se'ns assegura que a darrers del present mes debutarà en el teatre Còmic una excel·lent companyia de sarsuela i opereta, la qual serà dirigida pel primer actor i director don Ricard Güell. La primera triple còmica serà la gentil Pilar Martí, i entre altres valorosos artistes estan contractats Ricard Fuentes i Gonzalito.

Se'ns diu també que compta amb algunes operetes i altres obres d'estrena a Barcelona.

***

El diumenge dia 9, després d'haver degudament registrat sos Estatuts per l'autoritat gubernativa, quedà constituïda la *Academia de la Llengua Catalana*, que's proposa treballar per la conservació, puresa i enaltiment de l'idioma.

La reunió dels fundadors, tots ells escriptors

ben coneguts en la nostra terra, s'efectuà en el domicili de l'Academia de Bones Lletres, i per votació fou nomenada la junta directiva, que la formaràn, per al primer quinquenni, els senyors: don Jaume Collell, president; don Josep Franquesa i Gomis, vispresident; don Ernest Moliné i Brasés, arxiver; don Francesc Matheu, tresorer, i don Francesc Carreras i Candi, secretari.

Es prengueren diversos acords, que a son temps es faràn públics en l'orguen oficial de l'Academia. I fou senyalat el dia 30 del present mes de maig per a una nova junta general, en la qual seràn aprovades les propostes de nous acadèmics fins a completar el nombre de trenta que senyalen els estatuts.

***

El comité que's nomenà per a l'organització del gran festival que a benefici de la Associació Protectora de la Ensenyança Catalana deu celebrar-se al Turó Park treballa activament perquè la festa resulti un èxit. I així serà, donats els preparatius i els elements que hi pendran part.

Els números del programa de la festa es pot dir que ja estan determinats, i després que s'hagin ordenat tots els detalls serà llençat al públic. Es vol que l'acte es desenrotlli dintre de la més perfecta organització, i a aquest fi el Comité no descuida detall, per insignificant que aparegui. Darrerament s'ha traslladat al Turó Park per a determinar els llocs d'emplaçament del monumental escut que serà aixecat pels meteixos concurrents; lloc d'emplaçament de l'Esbart de Dançaires, Escola Mossèn Cinto, Orfeó Gracienc, etc. La

dirlo, tal era mi firme propósito. Propósito en que me ayudaron noblemente amigos celosos, que enviaron telegramas a los pueblos de los alrededores para que no secundasen el alzamiento.

Afortunadamente, la borrasca antes de estallar se deshizo. Amagó después nuevamente, pero sin que presentara ya tan serios peligros. La presencia del señor Figueras en Barcelona calmó sobre este punto los ánimos.

¿Era éste el modo de favorecer el cantonalismo?

VI

El día 23 de abril

Se me ofreció todavía mejor coyuntura para hacer la federación de abajo arriba.

El primer gobierno de la República no había durado sino trece días. El 24 de febrero se había resuelto la crisis, en la Asamblea, a favor de los antiguos republicanos. Había obrado la Asamblea con miedo, y no miraba con buenos ojos al nuevo gabinete. El ministerio, comprendiéndolo, le había pedido ya, el 4 de marzo, que acordara su propia disolución y convoca-

ra para el primero de mayo las nuevas Cortes. Herida en su amor propio, se había negado de pronto a los deseos del gobierno; pero días después, el 11 de marzo, había consentido en suspender las sesiones luego de votadas ciertas leyes, y convocaba para el primero de junio las Constituyentes.

Grande y señalado triunfo había alcanzado el Poder Ejecutivo; pero seguía teniendo sobre su cabeza la espada de Damocles. Dilatábanse, a propósito, los debates sobre algunas de las leyes pendientes, y en tanto la Asamblea continuaba amenazando. El gobierno quiso salir de una vez de situación tan difícil. El 22 de marzo propusieron algunos diputados a la Asamblea que se declarase en sesión permanente hasta dejar votadas las leyes en cuestión, y suspendiera luego sus sesiones. El presidente del gobierno lo hizo al punto cuestión de gabinete. Las fracciones todas cedieron; y aquella fué la última sesión de la Asamblea. Sesión para siempre memorable, puesto que en ella se aprobó definitivamente la abolición de la esclavitud en Puerto Rico.

El ministerio no quedó, sin embargo, completamente libre de luchas parlamentarias. Tanto por su propio proyecto como por la ley de 11 de marzo, la Asamblea, al dar punto a sus sesiones, debía nombrar una comisión permanente que la representase y pudiese llamarla de nuevo, bien por sí, bien a petición del gobierno, siempre que circunstancias extraordinarias lo exigiesen. Procedióse el 22 de marzo al nombramiento de esta comisión, que debía componerse de

festa de Pasqua granada serà esplèndida. El sol anunci de que hi assistirien el típics Xiquets de Valls, que des d'anys no s'han vist a la nostra ciutat, ha contribuït poderosament a augmentar l'interès per la festa.

Un gros número de damisel·les s'ha inscrit per a vendre flors amb destí a l'escut de Catalunya. Les nostres gracioses barcelonines acabaran d'arrodonir la bellesa de la festa, contribuint-hi activament.

Al Centre Autonomista de Dependents del Comerç, es va donar una audició íntima de la sardana del mestre Amadeu Vives, que s'estrenarà el dia de la festa per la cobla «La Principab», de Perelada. Els individus del Comerç es va donar una audició íntima de la presents pogueren sospitar l'èxit que tindrà. És airosa i no perd mai el sabor català. La va interpretar al piano la simpàtica senyoreta Guadalupe Xanxo.

***

El jove artista Alexandre Pardiñas, que ha retornat de Munich, on exercia les funcions de pintor de cambra de la princesa donya Pau, realitzarà una exposició de les seves obres en un dels salons d'exposicions de Barcelona.

El producte d'aquesta exhibició, que promet ésser notable, revertirà en favor dels ferits de tots els exèrcits bel·ligerants.

***

Dijous passat, el Centre de Naturals de la província de Tarragona obsequià a son consoci don Josep A. Mir i Miró amb un vi d'honor per haver estat elegit diputat provincial.

FÈLIX COSTA, impressor.—Carrer Nou de la Rambla, 45, baixos

—Quina és la bicicleta millor?

—Pregunti-m'ho a mi:

La **MARTÍ**

Bicicletes a **175 ptes.**

PRINCESA, 37

BARCELONA

GRANJA CARCERENY

XACOLATERIA I LLETERIA

RAMBLA DE LES FLORS, 33

OBERT TOTA LA NIT

VINS Y MISTELES

Societat anònima

BATALLA

Marquès del Duero, núms. 206 y 208

Telefon núm. 6177

ESTOMACAL FALLIERES

SELECTE
DIGESTIU

De venda en els principals cafès, restaurants i bars d'Espanya y de la República Argentina

Cafè Restaurant

PETIT PELAYO

SERVEI A LA CARTA I A COBERTS
SALO ESPECIAL PER A BANQUETS

Telefon 1871

veinte diputados además de los que constituían la mesa; y cometió el gobierno por su mal, cuando otra cosa podía, el gravísimo yerro de consentir que en ella entrasen en escaso número sus correligionarios.

Pasó el teatro de la lucha de la Asamblea a la comisión permanente. Contra la costumbre seguida con las comisiones de igual índole nombradas por las Cortes Constituyentes de 1869, el gobierno, en muestra de respeto al poder legislativo y por deseo de concordia, decidió que asistiese a todas las sesiones de la comisión uno de sus individuos. No satisfecha aun la comisión con este medio de interpelar y censurar al Poder Ejecutivo, el día 17 de abril, después de exagerar de una manera inconveniente sus atribuciones y las dificultades de la situación, acordó celebrar, tres días después, sesión extraordinaria a que asistiese en pleno el ministerio. El gobierno creyó ver en esto no sólo un acto de hostilidad, sino también un deseo de humillarle; así que, por unanimidad, resolvió que a la sesión del 20, como a las anteriores, no asistiese más que uno de sus miembros.

Agriábanse con esto las relaciones entre los dos cuerpos, y se creó una situación violenta. Esparciéronse sobre las intenciones de la comisión alarmantes rumores, y no tardó Madrid en prever un conflicto. Era, en efecto, evidente que la comisión no podía menos de llevar un oculto propósito en el examen, a presencia de los ministros todos, de la política general del gobierno. El propósito era, a no dudarlo, tomar del examen pretexto para reanudar las sesiones de la

pública, las grandes probabilidades que teníamos de llegar a la federación sin estrepito y sin sangre si, reservando las fuerzas las provincias y permaneciendo arma al brazo, lográsemos que se reunieran dentro de un breve plazo las Cortes constituyentes. Tened en cuenta, les decía, que por vuestro camino podéis perder la misma causa que tratáis de salvar, y considerad, si esto sucediera, la inmensa responsabilidad que caería sobre vosotros. Hablábales, además, del aislamiento en que podían encontrarse y de la necesidad en que nos ponían de volver las bayonetas de la patria contra nuestros mismos correligionarios.

Confesábase que eran poderosas mis razones; pero añadiendo que era ya tarde. Replicábales yo que los que habían tenido medios para llevar las cosas al estado en que se hallaban no dejarían de encontrarlos para deshacer su obra, si no se detenían ante el riesgo de hacerse impopulares; y apelaba a su honradez y su energía autorizándoles, de acuerdo con el señor Figueras, para que acallaran las muchedumbres, diciéndoles que aquella misma mañana saldría para Barcelona el presidente del poder ejecutivo.

De derrota telegráfica se califica aún hoy la entonces sufrida por los que, tal vez con más previsión que yo, quisieron precipitar los acontecimientos. No me limité, sin embargo, a dirigir la palabra a los conjurados. Por si no lograba disuadirles, mandé que se comunicara la ciudad con el resto de España, y previne contra el movimiento a los gobiernos de las provincias limítrofes. Aislarlo, ya que no pudiese impe-